

Tradus și revizuit de IER (ier.gov.ro)

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

SECȚIA A PATRA

CAUZA ELISEI-UZUN ȘI ANDONIE ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 42447/10)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

23 aprilie 2019

DEFINITIVĂ

09/09/2019

*Hotărârea a devenit definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție.
Această hotărâre poate suferi modificări de formă.*

În cauza Elisei-Uzun și Andonie împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-o cameră compusă din:

Ganna Yudkivska, *președinte*,
Paulo Pinto de Albuquerque,
Egidijus Kūris,
Iulia Antoanella Motoc,
Carlo Ranzoni,
Georges Ravarani,
Péter Paczolay, *judcători*,

și Andrea Tamietti, *grefier adjunct de secție*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 4 septembrie 2018 și la 5 martie 2019,

pronunță prezenta hotărâre, adoptată la cea din urmă dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 42447/10) îndreptată împotriva României, prin care doi resortisanți români, domnul Constantin Elisei-Uzun și domnul Adrian Vlad Andonie („reclamanții”), au sesizat Curtea la 9 aprilie 2010, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”).

2. Reclamanții au fost reprezentați de doamna B.L.A. Elisei-Uzun, avocat în Târgu Mureș. Guvernul României („guvernul”) a fost reprezentat de agentul guvernamental, doamna C. Brumar, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamanții au invocat, în special, o încălcare a dreptului lor la un proces echitabil și a dreptului lor la respectarea bunurilor, precum și o discriminare pe criterii de profesie.

4. La 5 februarie 2016, cererea a fost comunicată guvernului.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Reclamanții s-au născut în 1975 și locuiesc în Târgu Mureș.

6. La momentul faptelor din prezenta cauză, reclamanții lucrau ca asistenți judiciari la Tribunalul Mureș (denumit în continuare „tribunalul”). Deținuseră aceste funcții din 29 iunie 2000.

A. Proceduri ordinare

7. La 18 decembrie 2007, invocând dispozițiile ordonanței antidiscriminare (Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare), precum și ale art. 14 din Convenție și art. 1 din Protocolul nr. 12 la Convenție, reclamantii au introdus o acțiune în fața Tribunalului Mureș prin care solicitau despăgubiri echivalente cu „sporul de fidelitate” la care considerau că erau îndreptățiți, din decembrie 2004, în raport cu salariul lor. Aceștia s-au plâns că, deși îndeplineau aceleași cerințe ca toate celelalte categorii de personal judiciar și nejudiciar din cadrul instanțelor (inclusiv judecători și personal auxiliar) cărora li se plătea sporul de fidelitate în conformitate cu art. 4 din Ordonanța nr. 27/2006 astfel cum era în vigoare la momentul faptelor, fuseseră excluși prin art. 16 din ordonanță de la beneficiul acestui spor. Acțiunea a fost formulată împotriva angajatorului reclamantilor și împotriva Ministerului Justiției și Ministerului Economiei și Finanțelor.

8. Printr-o sentință din 14 februarie 2008, tribunalul a admis cererea. A constatat că legea relevantă crea o diferență de tratament între reclamantii și restul personalului judiciar și nejudiciar din cadrul instanțelor și că nu exista nicio justificare pentru această diferență de tratament. Instanța a concluzionat că art. 14 din Convenție și art. 1 din Protocolul nr. 12 la Convenție erau aplicabile și a declarat că reclamantii fuseseră discriminați întrucât nu li s-a acordat sporul de fidelitate. Instanța a dispus ca reclamantii să primească despăgubiri pentru discriminarea la care au fost supuși, reprezentând 5% din salariul lunar pentru perioada decembrie 2004-31 martie 2006 și 15% pentru perioada cuprinsă între 1 aprilie 2006 și ziua la care discriminarea a încetat. Hotărârea era executorie de îndată.

9. La 16 și la 25 aprilie 2008, Ministerul Justiției și Ministerul Finanțelor au formulat recurs, argumentând în principal că instanța a depășit limitele autorității judiciare și a acționat ca „legiutor” atunci când le-a acordat reclamantilor un drept care nu le fusese conferit prin lege. În acest sens, au susținut că ordonanța antidiscriminare nu se aplică modului în care sunt reglementate prin lege relațiile sociale, ci se referă doar la aplicabilitatea în practică a acestor legi.

10. Într-o decizie definitivă din 30 mai 2008, Curtea de Apel Târgu Mureș (denumită în continuare „curtea de apel”) a respins recursul ca nefondat în ceea ce privește Ministerul Justiției și ca tardiv în ceea ce privește Ministerul Finanțelor. A considerat, în primul rând, că ordonanța antidiscriminare se aplica situației reclamantilor și, în acest sens, a respins alegațiile pârâților referitoare la încălcarea de către instanțe a principiului separării puterilor. În plus, a considerat că, în lumina art. 2 din ordonanța antidiscriminare și a jurisprudenței Curții cu privire la art. 14, reclamantii au probat alegațiile privind existența unei discriminări, în special că fuseseră supuși unui tratament diferit față de persoane aflate în situații similare, fără justificare. În

opinia instanței, dreptul protejat în discuție era principiul egalității de tratament în cadrul sistemului de remunerare a muncii. Pe fondul cauzei, instanța s-a întemeiat pe legile care reglementează „sporul de confidențialitate”, observând că reclamanții aveau obligația să respecte confidențialitatea informațiilor la care aveau acces și, din acest motiv, a concluzionat că ar trebui să beneficieze de un „spor de confidențialitate” la fel ca ceilalți membri ai sistemului judiciar și personalul auxiliar. Prin urmare, le-a acordat reclamanților un astfel de „spor de confidențialitate”.

11. Utilizarea termenilor „spor de confidențialitate” din decizia instanței a fost adusă în atenția instanței la 20 noiembrie 2008 de către pârâți prin intermediul unei contestații în anulare (infra, subsecțiunea C) și la 27 noiembrie de către reclamanți prin intermediul unei cereri de îndreptare a erorii materiale (infra, subsecțiunea B).

12. Între timp, la 14 octombrie 2008, autoritățile au plătit fiecăruia dintre reclamanți 30% din suma pe care erau îndreptățiți să o primească ca despăgubire pentru perioada decembrie 2004-iulie 2008.

B. Cererea de îndreptare a erorii materiale din decizia din 30 mai 2008

13. La 27 noiembrie 2008, reclamanții au depus o cerere de îndreptare a erorii materiale din decizia definitivă pronunțată de curtea de apel în cauza lor. Au solicitat în special înlocuirea cuvântului „confidențialitate” cu „fidelitate” în întreaga decizie.

14. Într-o încheiere din 4 decembrie 2008, același complet – reunit în camera de consiliu – al curții de apel a admis cererea, fără a notifica părțile. Instanța a considerat că utilizarea sintagmei „spor de confidențialitate” a rezultat dintr-o eroare tehnică și nu afecta motivarea hotărârii.

C. Contestația în anulare împotriva deciziei definitive

15. La 20 noiembrie 2008, Ministerul Justiției a formulat contestație în anulare împotriva deciziei definitive din 30 mai 2008, susținând că curtea de apel nu a examinat motivele de recurs așa cum susțineau pârâții. A subliniat că obiectul litigiului nu este sporul de confidențialitate, astfel cum a fost stabilit în mod eronat de instanță, ci sporul de fidelitate. Ministerul a invocat art. 318 alin. (1) din Codul de procedură civilă („C.p.c.”) (a se vedea infra, pct. 27).

16. La 7 ianuarie 2009, reclamanții, care primiseră o copie a observațiilor pârâtului, au adăugat observațiile lor la dosar. Au argumentat că pârâtul nu a respectat termenele stabilite de lege pentru introducerea contestației în anulare. În plus, au susținut că toate motivele contestației fuseseră examinate în detaliu de curtea de apel, care a soluționat problema de drept cu care fusese sesizată, și anume dreptul la despăgubiri pentru prejudiciul cauzat de discriminare. De asemenea, au invocat o excepție de neconstituționalitate a

art. 318 și 319 din C.p.c., care, în opinia lor, întrucât admit o posibilitate nelimitată de a introduce contestația în anulare, intră în contradicție cu dreptul de acces la o instanță garantat de art. 21 din Constituție și de art. 6 § 1 din Convenție, acesta din urmă fiind încorporat în dreptul intern prin art. 20 din Constituție. Excepția invocată de aceștia a fost respinsă de Curtea Constituțională la 12 mai 2009, pe motiv că respectivele dispoziții stabileau termenele pentru contestația în anulare și că, în orice caz, procedura de executare făcea obiectul termenului general de prescripție.

17. Curtea de apel reunită într-un complet diferit a organizat o ședință la 14 octombrie 2009. Reclamanții nu au fost prezenți, dar au solicitat judecarea în lipsă a contestației în anulare. Curtea de apel a hotărât că obiectul litigiului a fost stabilit în mod eronat ca fiind dreptul la un spor de confidențialitate. În opinia sa, chestiunea nu poate fi considerată o simplă eroare materială:

„Nu se poate considera că este o simplă eroare materială [de] tehnoredactare, din cauza asemănării izbitoare dintre termenii de «fidelitate» și «confidențialitate», așa cum s-a reținut prin încheierea din 04.12.2008 a acestei instanțe, prin care s-a dispus îndreptarea acestei erori materiale, prin înlocuirea cuvântului «confidențialitate» cu cuvântul «fidelitate». Instanța de recurs a făcut referire la o cu totul altă problemă de drept, ce nu a făcut obiectul acțiunii deduse judecării, fapt ce a determinat respingerea recursului Ministerului Justiției ca nefondat, fără ca instanța să se pronunțe cu privire la argumentele invocate de recurent [Ministerul Justiției], preluând din eroare considerentele unei alte hotărâri, care a analizat o cerere având ca obiect acordarea sporului de confidențialitate.”

18. În consecință, în cursul aceleiași ședințe, curtea de apel a admis contestația în anulare și a anulat decizia definitivă. A observat că, la 3 iulie 2008, Curtea Constituțională declarase neconstituționale dispozițiile relevante ale ordonanței antidiscriminare (deciziile nr. 818 și 821 din 2008; a se vedea infra, pct. 24). Instanța a concluzionat că nu mai exista niciun temei juridic care să sprijine acțiunea reclamanților. Prin urmare, curtea de apel a admis contestația, a anulat sentința pronunțată de tribunal și a respins acțiunea inițială a reclamanților. Instanța a constatat următoarele:

„În susținerea cererii de chemare în judecată reclamanții au invocat în primul rând faptul că sunt discriminați față de [*vis-à-vis de*] restul personalului judiciar, prin excluderea de la beneficiul dreptului la sporul de fidelitate. Ca temei de drept, reclamanții au invocat prevederile dispozițiilor art. 1-6 și art. 27 alin. 1 din OG nr. 137/2000 [ordonanța antidiscriminare], a art. 5 și art. 154 alin. 3 din Codul Muncii.

Aceste dispoziții legale, cuprinse în art. 27 alin. 1, dar și prevederile art. 1 și 2 din aceeași ordonanță [ordonanța antidiscriminare], au fost declarate neconstituționale, prin Decizia nr. 821 din 3 iulie 2008, dar și prin Decizia nr. 818/2008 a Curții Constituționale. Potrivit art. 31 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, deciziile date în verificarea constituționalității actelor normative sunt general obligatorii. Aceasta înseamnă că de la data declarării neconstituționale, dispozițiile art. 27 alin. 1 din OG nr. 137/2000 [ordonanța antidiscriminare] nu mai pot fi aplicabile.

În atare condiții, soluția primei instanțe, de admitere a cererii reclamanților, nu mai poate fi menținută, prin raportare la aceste dispoziții legale, declarate neconstituționale. Aceasta face [...], hotărârea fiind lipsită de temei legal.

Ca atare, fără a mai fi necesară verificarea celorlalte motive de nelegalitate, Curtea [...] va admite recursul [...] și va respinge acțiunea formulată de reclamanți.”

19. Reclamanții au formulat fără succes mai multe căi extraordinare de atac împotriva acestei decizii, toate respinse prin decizii definitive ale curții de apel (19 ianuarie 2010, 20 ianuarie 2010 și 4 februarie 2010). Spre exemplu, la 19 ianuarie 2010, Curtea de Apel Târgu Mureș a respins argumentul reclamanților potrivit căruia Ministerul Justiției a formulat contestația în anulare în afara termenului stabilit de lege.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNE RELEVANTE

A. Situația profesională a asistenților judiciari

20. Asistenții judiciari sunt absolvenți de drept cu o vechime în muncă de cel puțin cinci ani, care sunt numiți de Ministerul Justiției pe baza unei recomandări a Consiliului Economic și Social pentru un mandat de cinci ani. Consiliul este un organ consultativ al Guvernului și al Parlamentului, al cărui rol este de a asigura dialogul dintre angajatori, sindicate și societatea civilă. La momentul faptelor, activitatea sa era reglementată de Legea nr. 109/1997, și ulterior de Legea nr. 248/2013.

21. Statutul asistenților judiciari este reglementat de Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară (art. 55 și 110-115). Potrivit acestei legi, asistenții judiciari, împreună cu judecătorii, formează completele care soluționează în primă instanță conflicte de muncă și asigurări sociale. Aceștia participă la deliberări cu vot consultativ în cauzele care se judecă. Asistenții judiciari se supun aceluiași obligații, restricții și reguli privind disciplina, conflictul de interese și încetarea mandatului ca și judecătorii și procurorii. Experiența în activitatea profesională constituie vechime în funcție în sistemul judiciar. În conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 616 din 23 iunie 2005, asistenții judiciari pot fi transferați permanent sau prin detașare către alte instanțe. Nimic nu interzice reînnoirea mandatului lor.

22. La momentul faptelor, asistenții judiciari nu primeau spor de fidelitate alături de salariul lunar, spre deosebire de judecători, procurori și personalul auxiliar de specialitate și personalul conex, din care făceau parte grefierii, consilierii de probațiune, gardienii de penitenciar, personalul administrativ, precum și funcționarii civili care lucrau în instanțe și în Ministerul Justiției.

B. Discriminarea în temeiul dreptului român

23. Discriminarea este interzisă de art. 16 din Constituție. Discriminarea este definită la art. 2 alin. (1) din ordonanța antidiscriminare (Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare) și la art. 5 alin. (2) și (3) din Codul muncii. Potrivit art. 27 alin. (1) din ordonanța antidiscriminare, o persoană care pretinde că a fost discriminată poate formula o acțiune în instanță pentru acordarea de despăgubiri și pentru a pune capăt tratamentului discriminatoriu.

24. La 3 iulie 2008, Curtea Constituțională a pronunțat patru decizii – nr. 818, 819, 820 și 821 – prin care declara neconstituționale art. 1, art. 2 și art. 27 alin. (1) din ordonanța antidiscriminare, în măsura în care acestea puteau fi interpretate drept conferind instanțelor interne competența de a desființa legi în privința cărora s-au pronunțat a fi discriminatorii. Deciziile au fost pronunțate în urma examinării de către Curtea Constituțională a plângerilor constituționale formulate de Ministerul Justiției în cadrul a patru seturi de proceduri în care instanțele interne au declarat discriminatorii diferite dispoziții legale privind indexări salariale. Aceste decizii au fost publicate în *Monitorul Oficial* la 16 iulie 2008. În toate cele patru decizii, Curtea Constituțională a hotărât:

„Un asemenea înțeles al dispozițiilor ordonanței [antidiscriminare], prin care se conferă instanțelor judecătorești competența de a desființa norme juridice instituite prin lege și de a crea în locul acestora alte norme sau de a le substitui cu norme cuprinse în alte acte normative, este evident neconstituțional, întrucât încalcă principiul separației puterilor, consacrat în art. 1 alin. (4) din Constituție, precum și prevederile art. 61 alin. (1), în conformitate cu care Parlamentul este unica autoritate legiuitoare a țării.

[...]

În consecință, Curtea Constituțională urmează [...] să se constate că prevederile art. 1, art. 2 alin. (3) și art. 27 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare sunt neconstituționale în măsura în care din ele se desprinde înțelesul că instanțele judecătorești au competența să anuleze ori să refuze aplicarea unor acte normative cu putere de lege, considerând că sunt discriminatorii, și să le înlocuiască cu norme create pe cale judiciară sau cu prevederi cuprinse în acte normative neavute în vedere de legiuitor la adoptarea actelor normative considerate discriminatorii.”

C. Efectul obligatoriu al hotărârilor judecătorești

25. Art. 31 din Legea privind Curtea Constituțională prevede că orice decizie a Curții Constituționale care declară o dispoziție legală neconstituțională este obligatorie. De la data publicării deciziei, dispozițiile declarate neconstituționale sunt suspendate și nu au efect juridic. De asemenea, deciziile pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție atunci când examinează un recurs în interesul legii sunt obligatorii pentru toate instanțele interne.

26. În schimb, hotărârile pronunțate de instanțele interne în cauze individuale nu sunt obligatorii pentru nicio altă instanță internă și nu constituie o astfel de sursă primară de drept. Acest principiu, care exista la momentul faptelor din speță [de exemplu, art. 261 alin. (1) din C.p.c. prevedea că hotărârile se dau în numele legii], a fost între timp înscris în art. 1 din noul Cod civil, în vigoare de la 1 octombrie 2011, care a instituit ca izvoare ale dreptului, în ordinea precedenței: legea, uzanțele și principiile generale ale dreptului; nu există nicio mențiune referitoare la hotărârile judecătorești sau la precedentul judiciar ca atare în această dispoziție a Codului civil.

D. Dispoziții relevante din fostul Cod de procedură civilă („C.p.c.”)

27. În temeiul art. 281 alin. (1) din fostul Cod de procedură civilă („C.p.c.”), în vigoare la momentul faptelor, instanțele interne au competența de a îndrepta erorile materiale din hotărârile acestora:

Art. 281 alin. (1)

„Erorile sau omisiunile cu privire la numele, calitatea și susținerile părților sau cele de calcul, precum și orice alte erori materiale din hotărâri sau încheieri pot fi îndreptate din oficiu sau la cerere [din partea instanței]”.

28. La momentul faptelor, art. 304 din C.p.c. enumera nouă motive pentru care putea fi declarat recurs. Toate acestea țineau seama de temeiul legal al hotărârii atacate. Art. 304¹ din C.p.c. extindea după cum urmează domeniul de aplicare a procedurii recursului în cauzele în care recursul a fost declarat direct împotriva unei hotărâri pronunțate de o instanță de prim grad, precum în speță:

Art. 304¹

„Recursul declarat împotriva unei hotărâri [pronunțate de instanța de prim grad] care, potrivit legii, nu poate fi atacată cu apel nu este limitat la motivele de casare prevăzute în art. 304, instanța putând să examineze cauza sub toate aspectele.”

29. Dispozițiile relevante în ceea ce privește examinarea unui recurs ordinar sunt redactate după cum urmează:

Art. 312

„(4) În caz de casare, curțile de apel și tribunalele vor rejudeca pricina în fond, fie la termenul când a avut loc admiterea recursului, situație în care se pronunță o singură decizie, fie la un alt termen stabilit în acest scop.

(5) Cu toate acestea, în cazul în care instanța a cărei hotărâre este recurată a soluționat procesul fără a intra în cercetarea fondului, [...] instanța de recurs, după casare, trimite cauza spre rejudecare instanței care a pronunțat hotărârea casată [...].”

30. Dispozițiile relevante din C.p.c. privind anularea unei hotărâri definitive prin intermediul unei contestații în anulare sunt redactate după cum urmează:

Art. 318 alin. (1)

„Hotărârile instanțelor de recurs mai pot fi atacate cu contestație când dezlegarea dată este rezultatul unei greșeli materiale sau când instanța, respingând recursul sau admițându-l numai în parte, a omis din greșeală să cerceteze vreunul dintre motivele [...] de casare.”

Art. 319

„(1) Contestația se introduce la instanța a cărei hotărâre se atacă.

(2) Contestația se poate face oricând înainte de începutul executării silite, iar în timpul ei, până la împlinirea termenului stabilit la art. 401 alin. (1) lit. b) sau c).”

Art. 320

„(1) Contestația se judecă de urgență și cu precădere.

[...]

(3) Hotărârea dată în contestație este supusă acelorași căi de atac ca și hotărârea atacată.”

31. În plus, sunt aplicabile și următoarele dispoziții din C.p.c.:

Art. 401 alin. (1)

„Contestația se poate face în termen de 15 zile de la data când: [...]

b) cel interesat a primit, după caz, comunicarea ori înștiințarea privind înființarea popririi. [...]

c) debitorul care contestă executarea însăși a primit somația [referitoare la contestație] ori de la data când a luat cunoștință de primul act de executare, în cazurile în care nu a primit somația sau executarea se face fără somație.”

Art. 405

„(1) Dreptul de a cere executarea silită se prescrie în termen de 3 ani, dacă legea nu prevede altfel. [...]

(2) Termenul de prescripție începe să curgă de la data când se naște dreptul de a cere executarea silită.”

E. Dispozițiile relevante din noul Cod de procedură civilă

32. Noul Cod de procedură civilă, aplicabil din 2012, prevede, la art. 508, procedura de examinare a contestațiilor în anulare. Părțile relevante ale acestei dispoziții sunt redactate după cum urmează:

Art. 508

„(1) Contestația în anulare se soluționează de urgență și cu precădere, potrivit dispozițiilor procedurale aplicabile judecății finalizate cu hotărârea atacată.

[...]

(3) Dacă motivul [de contestație] este întemeiat, instanța va pronunța o singură hotărâre prin care va anula hotărârea atacată și va soluționa cauza. Dacă soluționarea cauzei la același termen nu este posibilă, instanța va pronunța o hotărâre de anulare a hotărârii atacate și va fixa termen în vederea soluționării cauzei printr-o nouă hotărâre. În acest ultim caz, hotărârea de anulare [a hotărârii atacate] nu poate fi atacată separat.

(4) Hotărârea dată în contestație în anulare este supusă acelorași căi de atac ca și hotărârea atacată.”

33. În conformitate cu art. 509 alin. (10) din noul Cod de procedură civilă, reclamanții pot solicita redeschiderea procesului în cazul în care Curtea pronunță o hotărâre în favoarea lor.

Art. 509 Obiectul și motivele revizuirii

„(1) Revizuirea unei hotărâri pronunțate asupra fondului sau care evocă fondul poate fi cerută dacă: [...]

10. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale datorată unei hotărâri judecătorești, iar consecințele grave ale acestei încălcări continuă să se producă.”

F. Practica internă privind dreptul asistenților judiciari de a primi sporuri alături de salariul lunar

34. Guvernul a atras atenția Curții asupra mai multor hotărâri interne prin care instanțele s-au pronunțat în defavoarea asistenților judiciari în ceea ce privește acuzațiile de discriminare în legătură cu acordarea sporului de fidelitate. Spre exemplu, într-o decizie definitivă din 14 martie 2008, Înalta Curte de Casație și Justiție a considerat că faptul că reclamanții nu aveau dreptul prin lege la spor de fidelitate nu constituia discriminare, în măsura în care fuseseră numiți doar pentru un mandat fix de 5 ani, care, prin natura sa, era incompatibil cu noțiunea de stabilitate. De asemenea, Înalta Curte a considerat că nu era posibilă utilizarea ordonanței antidiscriminare pentru a acorda drepturi care nu fuseseră recunoscute prin lege.

Printr-o decizie definitivă din 22 august 2007, Tribunalul Suceava a hotărât că asistenții judiciari și magistrații nu se aflau într-o situație similară în ceea ce privește sporul de fidelitate, în măsura în care primii fuseseră numiți pentru un mandat de 5 ani, în timp ce cei din urmă erau numiți permanent pe post. La aceeași concluzie a ajuns în cauze similare Tribunalul Bacău (decizia definitivă din 5 iunie 2008), Curtea de Apel Suceava (decizia definitivă din 4 iunie 2009), Curtea de Apel Bacău (decizia definitivă din 19 martie 2008), Curtea de Apel Ploiești (decizia definitivă din 20 mai 2009),

Curtea de Apel Pitești (decizia definitivă din 18 martie 2009) și Curtea de Apel Alba Iulia (decizia definitivă din 9 aprilie 2009).

35. Reclamanții au prezentat, de asemenea, două decizii definitive prin care Curtea de Apel Cluj Napoca s-a pronunțat în favoarea asistenților judiciari în cauze similare celei în discuție (deciziile definitive din 16 aprilie 2009 și 21 mai 2009).

36. Într-o decizie definitivă din 21 februarie 2008, Tribunalul Tulcea a constatat că magistrații (cu excepția magistraților militari) nu erau îndreptățiți la spor de confidențialitate, acordat doar personalului militar și funcționarilor publici cu statut special.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 6 § 1 DIN CONVENȚIE ȘI A ART. 1 DIN PROTOCOLUL NR. 1 LA CONVENȚIE CA URMARE A ANULĂRII DECIZIEI DIN 30 MAI 2008

37. Reclamanții s-au plâns că decizia din 14 octombrie 2009 a curții de apel a încălcat principiul securității juridice, întrucât a anulat o hotărâre definitivă și obligatorie care fusese, în plus, executată în parte.

Aceștia au invocat art. 6 § 1 din Convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, care, în măsura relevantă, prevăd următoarele:

Articolul 6 (dreptul la un proces echitabil)

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] a cauzei sale, de către o instanță [...], care va hotărî [...] asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil”.

Articolul 1 din Protocolul nr. 1 (protecția proprietății)

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

A. Cu privire la admisibilitate

38. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție. Constată, de asemenea, că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, trebuie să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

39. Reclamantii au susținut că Ministerul Justiției a formulat tardiv contestația în anulare. În ceea ce privește legitimitatea contestației în anulare, reclamantii au susținut că ministerul ar fi trebuit să solicite mai degrabă îndreptarea erorilor materiale prin intermediul unei cereri de îndreptare a erorilor materiale. În opinia lor, singurul scop al ministerului, atunci când a depus contestația, a fost acela de a repune în discuție cauza. Aceștia au reamintit că simplul fapt că existau opinii diferite cu privire la subiect nu constituia un motiv valabil pentru redeschiderea procedurii. Aceștia și-au întemeiat argumentația pe *Ryabykh împotriva Rusiei* (nr. 52854/99, CEDO 2003-IX). În sfârșit, au subliniat că practica internă în materie de sporuri de fidelitate pentru asistenții judiciari nu era consecventă la acea dată.

40. Invocând *Mitrea împotriva României* (nr. 26105/03, pct. 25, 29 iulie 2008), guvernul a reamintit că cerințele de securitate juridică nu sunt absolute și că însăși Curtea a recomandat uneori redeschiderea procedurii ca fiind măsura reparatorie cea mai adecvată atunci când procedura internă nu îndeplinea cerințele art. 6.

41. Guvernul a susținut că Ministerul Justiției a formulat contestația în anulare în calitate sa de parte la procedură. Dreptul ministerului de a formula o cale de atac era reglementat de a doua teză a art. 318 alin. (1) din C.p.c. (a se vedea supra, pct. 30). Contestația a avut ca scop îndreptarea erorii esențiale făcute de curtea de apel în decizia sa din 30 mai 2008, în care aceasta a omis să examineze motivele recursului declarat de minister și a examinat în schimb aspecte care nu fuseseră aduse înaintea sa de către părți (a se vedea supra, pct. 10). În opinia sa, curtea de apel a comis o eroare de apreciere care nu ar fi trebuit îndreptată prin procedura prevăzută la art. 281 alin. (1) din C.p.c., care ar fi avut ca obiect numai erori materiale sau de tehnoredactare simple. În plus, contestația fusese examinată într-o perioadă relativ scurtă de timp.

2. Motivarea Curții

(a) Principii generale

42. Curtea reamintește că dreptul la judecarea în mod echitabil a cauzei sale de către o instanță, garantat de art. 6 § 1 din Convenție, trebuie interpretat în lumina preambulului Convenției, care prevede, în partea sa relevantă, că preeminența dreptului este parte a patrimoniului comun al statelor contractante. Unul dintre aspectele fundamentale ale preeminenței dreptului este principiul securității juridice, care implică, printre altele, faptul că, acolo unde instanțele s-au pronunțat definitiv, hotărârea lor nu ar mai trebui contestată [a se vedea *Brumărescu împotriva României* (MC), nr. 28342/95, pct. 61, CEDO 1999-VII].

43. Principiul securității juridice presupune respectarea principiului *res judicata* (ibid., pct. 62), și anume principiul caracterului definitiv al hotărârilor judecătorești. Acest principiu subliniază faptul că niciuna dintre părți nu are dreptul de a solicita o revizuire a unei hotărâri rămase definitive doar pentru a obține o reaudiere și o nouă pronunțare într-o cauză. Atribuțiile de control ale instanțelor superioare ar trebui exercitate pentru a îndrepta erorile judiciare, iar nu pentru a reexamina cauza. Revizuirea nu poate fi tratată ca un recurs deghizat, iar simpla posibilitate de avea două puncte de vedere asupra subiectului nu este un motiv pentru reexaminare. Îndepărtarea de principiul respectiv este justificată doar când este impusă de circumstanțe cu caracter substanțial și convingător (a se vedea, de exemplu, *Ryabykh*, citată anterior, pct. 52). Competențele instanțelor superioare de a anula sau modifica hotărârile judecătorești obligatorii și executorii ar trebui exercitate în scopul îndreptării deficiențelor fundamentale. Această competență trebuie exercitată astfel încât să se ajungă, în măsura posibilului, la un just echilibru între interesele unui individ și necesitatea de a se asigura eficacitatea sistemului judiciar [a se vedea *Giuran împotriva României*, nr. 24360/04, pct. 30, CEDO 2011 (extrase)].

(b) Cu privire la aplicarea acestor principii la faptele cauzei

44. Revenind la faptele cauzei în curs de examinare, Curtea observă că acțiunea reclamanților privea sporul de fidelitate și, cu toate că decizia tribunalului din 14 februarie 2008 a soluționat acest capăt de cerere (a se vedea supra, pct. 8), curtea de apel s-a referit, în decizia definitivă, la „sporul de confidențialitate” (a se vedea supra, pct. 10). În acest context, Curtea consideră valabilă motivarea dată de autoritățile interne, potrivit căreia decizia definitivă fusese anulată din cauza faptului că curtea de apel nu a examinat argumentele aduse în fața sa de părți (a se vedea supra, pct. 17 și 41).

45. În plus, contestația în anulare a fost introdusă de o parte la procedură, nu de un terț funcționar al statului fără nicio legătură cu procedura, așa cum a fost cazul, de exemplu, în *Androne împotriva României* (nr. 54062/00,

pct. 47, 22 decembrie 2004), în care contestația în anulare fusese formulată de procurorul general. Aceasta a fost introdusă într-un termen relativ scurt, și anume la mai puțin de 6 luni de la data deciziei contestate (a se vedea supra, pct. 15, și, *mutatis mutandis*, *Trapeznikov și alții împotriva Rusiei*, nr. 5623/09 și alte 3 cereri, pct. 36, 5 aprilie 2016, cu trimiterile suplimentare). De asemenea, Curtea observă că procedura contestației în anulare nu a durat o perioadă de timp nerezonabilă: cererea a fost introdusă la 20 noiembrie 2008 (a se vedea supra, pct. 15) și decizia a fost pronunțată la 14 octombrie 2009 (a se vedea supra, pct. 17). În consecință, contestația în anulare, astfel cum a fost aplicată în circumstanțele speciale ale cauzei, a constituit următorul element logic în lanțul de căi de atac interne aflate la dispoziția părților din cauză, nu un mijloc extraordinar de redeschidere a procedurii (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Trapeznikov și alții*, citată anterior, pct. 37, cu trimiterile suplimentare) și, prin urmare, nu era incompatibilă cu principiul securității juridice consacrat în Convenție.

46. În consecință, nu a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție în această privință.

47. Având în vedere concluzia de mai sus, Curtea consideră, de asemenea, că circumstanțele speciale ale cauzei pot fi considerate motive excepționale care justifică anularea deciziei definitive din 30 mai 2008 și respingerea pretenției vizând acordarea de despăgubiri formulată de reclamant. Curtea constată că instanțele interne au menținut un just echilibru între dreptul reclamantilor la protecția proprietății și interesul general de a îndrepta o eroare judiciară (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Giuran*, citată anterior, pct. 48).

48. Prin urmare, nu a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 6 § 1 DIN CONVENȚIE ÎN CEEA CE PRIVEȘTE CARACTERUL ECHITABIL GENERAL AL PROCEDURILOR

49. Reclamantii s-au plâns că drepturile lor în temeiul art. 6 § 1 din Convenție au fost încălcate din următoarele motive:

(i) în procedurile care au urmat anulării deciziei definitive din 30 mai 2008, curtea de apel nu a examinat fondul acțiunii, în special alegațiile lor de discriminare;

(ii) curtea de apel a încălcat principiul neretroactivității legii aplicând deciziile Curții Constituționale din 3 iulie 2008, deși aceste decizii nu produceau efecte atunci când ei au introdus acțiunea inițială;

(iii) atunci când s-a pronunțat cu privire la contestația în anulare, curtea de apel nu a examinat acțiunea lor din perspectiva articolelor Convenției aplicabile în speța lor (art. 14 și art. 1 din Protocolul nr. 12), deși aceștia au invocat în mod expres articolele respective în observațiile lor și în pofida

faptului că, în procedurile ordinare, instanțele aplicaseră în mod direct Convenția în favoarea lor;

(iv) curtea de apel a examinat contestația în anulare printr-o ședință cu ușile închise la care nu au fost invitați;

(v) curtea de apel nu a fost imparțială, întrucât pârâtul în cauză, Ministerul Justiției, avea puterea de a introduce proceduri disciplinare împotriva judecătorilor. În plus, ministrul justiției fusese membru al Consiliului Superior al Magistraturii, autoritatea disciplinară pentru judecători.

A. Cu privire la admisibilitate

50. Curtea reamintește că, deși art. din 6 Convenție nu se aplică, de regulă, căilor de atac extraordinare care vizează redeschiderea unei proceduri judiciare încheiate, caracterul, sfera de aplicare și particularitățile procedurii privind o anumită cale de atac extraordinară, din sistemul juridic special în cauză, pot fi de natură a determina aplicabilitatea art. 6 § 1 și a garanțiilor unui proces echitabil, acordate de acesta justițiabililor, în cazul procedurii privind acest tip de cale de atac [a se vedea *Bochan împotriva Ucrainei* (nr. 2) (MC), nr. 22251/08, pct. 50, CEDO 2015].

51. Prin urmare, revenind la circumstanțele specifice ale cauzei, Curtea observă că, la momentul relevant, C.p.c. dădea dreptul părților la procedură să solicite anularea unei decizii definitive, în circumstanțe excepționale (a se vedea supra, pct. 30, și *ibid.*, pct. 51). În plus, procedura urmată de curtea de apel este similară cu cea a unei instanțe care examinează o cale de atac ordinară. În special, după examinarea contestației în anulare, curtea de apel a anulat decizia în litigiu și a reexaminat cauza (a se vedea supra, pct. 18, și *ibid.*, pct. 51). În virtutea acestui tip de control judecătoresc pe care îl prevedea, contestația în anulare formulată de reclamantă poate fi considerată o prelungire a procedurii civile inițiale. Astfel, ceea ce s-a petrecut în cursul procedurii după anularea din 14 octombrie 2009 (a se vedea supra, pct. 17) poate fi foarte ușor comparat cu procedura care a condus la pronunțarea deciziei definitive din 30 mai 2008 (a se vedea supra, pct. 10, și *ibid.*, pct. 54).

52. În concluzie, ținând seama atât de dispozițiile relevante ale legislației din România, cât și de natura și sfera de aplicare a procedurii finalizate cu decizia din 14 octombrie 2008 a curții de apel privind contestația în anulare formulată de reclamantă, Curtea consideră că procedura era decisivă pentru stabilirea drepturilor și obligațiilor cu caracter civil ale reclamantilor. În consecință, garanțiile relevante prevăzute la art. 6 § 1 se aplicau în această procedură (*ibid.*, pct. 56).

53. Curtea constată, de asemenea, că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat, în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție. Constată, de asemenea, că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, trebuie să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

54. Reclamanții au susținut că le-a fost încălcat dreptul la un proces echitabil. În special, au pretins că, în decizia sa din 14 octombrie 2009, curtea de apel le-a respins cererea fără a examina faptele sau legile relevante, în special Codul muncii și Convenția. Au argumentat că aceste legi constituiau temeiul juridic al acțiunii lor și fuseseră examinate ca atare de instanța inferioară. Reclamanții au afirmat, de asemenea, că nu au avut ocazia să își prezinte argumentele în cauză după anularea deciziei definitive din 30 mai 2008, întrucât curtea de apel s-a pronunțat în aceeași ședință atât cu privire la calea de atac extraordinară (contestația în anulare), cât și cu privire la acțiunea lor inițială. În această privință, au susținut că curtea de apel ar fi trebuit să pronunțe două decizii separate, una pentru fiecare dintre căile de atac ulterioare examinate: în primul rând calea de atac extraordinară și apoi calea de atac ordinară împotriva acțiunii inițiale. Aceștia au invocat dispozițiile art. 320 coroborat cu art. 309-312 din fostul C.p.c. (a se vedea supra, pct. 29 și 30).

55. Guvernul a subliniat că, atunci când a constatat că legea invocată de reclamanți era incompatibilă cu Constituția, curtea de apel dăduse un răspuns la alegațiile lor de discriminare. În plus, guvernul a reamintit că, la momentul faptelor, C.p.c. nu impunea instanțelor obligația judecării separate pe fond atunci când admitea o contestație în anulare. În consecință, era la latitudinea curții de apel să se pronunțe în același timp atât cu privire la contestația în anulare, cât și cu privire la calea de atac ordinară împotriva acțiunii inițiale. În orice caz, părțile avuseseră posibilitatea de a se familiariza cu observațiile din dosar (a se vedea supra, pct. 16) și au ales să nu participe la audiere (a se vedea supra, pct. 17).

56. Guvernul a susținut, de asemenea, că deciziile Curții Constituționale nu reprezintă o nouă lege care ar deveni aplicabilă în cursul procedurilor, ci mai degrabă o interpretare a legii existente. Prin urmare, curtea de apel ar fi putut ajunge la aceeași concluzie chiar și în lipsa deciziilor menționate.

2. Motivarea Curții

57. Întrucât a decis că, în prezenta cauză, anularea deciziei din 30 mai 2008 nu a încălcat cerințele art. 6 § 1 din Convenție în ceea ce privește securitatea juridică (a se vedea supra, pct. 46), Curtea va examina în continuare modul în care au fost respectate drepturile reclamanților protejate de acest articol în cadrul procedurii în ansamblul său [a se vedea *Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano împotriva Italiei* (MC), nr. 38433/09, pct. 197, CEDO 2012].

(a) Principii generale

58. Curtea face trimitere la jurisprudența sa privind principiul contradictorialității, principiul egalității de arme și circumstanțele în care aprecierea faptelor într-o anumită cauză efectuată de instanța internă poate fi considerată „arbitrară” [a se vedea, printre multe altele, *Regner împotriva Republicii Cehe* (MC), nr. 35289/11, pct. 146, 19 septembrie 2017, și *D.M.D. împotriva României*, nr. 23022/13, pct. 61, 3 octombrie 2017].

59. Curtea a hotărât anterior că judecătorii înșiși trebuie să respecte principiul contradictorialității, în special atunci când resping o cale de atac sau se pronunță cu privire la o cerere pe baza unei chestiuni ridicate din oficiu de către instanță. În această privință, este important ca cei care depun plângeri în fața instanței să aibă încredere în buna funcționare a sistemului judiciar: această încredere se bazează, printre altele, pe certitudinea că o parte la un litigiu va fi audiată în legătură cu toate aspectele cauzei. Cu alte cuvinte, este legitim ca părțile la un litigiu să se aștepte să fie consultate cu privire la aspectul dacă un anumit înscris, sau un argument, în funcție de caz, necesită comentariile lor (a se vedea *Duraliyski împotriva Bulgariei*, nr. 45519/06, pct. 31-32, 4 martie 2014, cu trimiterile suplimentare).

60. În sfârșit, Curtea reamintește că art. 6 § 1 obligă instanțele să își motiveze hotărârile, dar nu poate fi înțeles în sensul în care impune un răspuns detaliat la fiecare argument. Măsura în care se aplică obligația de motivare poate varia în funcție de natura deciziei. În plus, trebuie să se țină seama, *inter alia*, de diversitatea argumentelor pe care un justițiabil le poate aduce în fața instanțelor și de diferențele existente în statele contractante în ceea ce privește dispozițiile legale, normele obișnuite de interpretare a dreptului, opinia juridică și prezentarea și redactarea hotărârilor. De aceea, chestiunea dacă o instanță nu și-a îndeplinit obligația de motivare, care rezultă din art. 6 din Convenție, poate fi analizată numai în lumina circumstanțelor cauzei (a se vedea *Ruiz Torija împotriva Spaniei*, 9 decembrie 1994, pct. 29, Seria A nr. 303-A).

(b) Cu privire la aplicarea acestor principii la faptele cauzei

61. Revenind la faptele cauzei în curs de examinare, Curtea observă de la început că cele două instanțe care s-au pronunțat în favoarea reclamantilor au examinat temeinicia pretenției vizând acordarea de despăgubiri și s-au întemeiat, în plus față de dreptul intern, pe Convenție în mod direct (a se vedea supra, pct. 8 și 10). Cu toate acestea, în decizia în litigiu din 14 octombrie 2009, curtea de apel a considerat că acțiunea inițială a reclamantilor a avut ca obiect o schimbare legislativă și s-a întemeiat exclusiv pe deciziile Curții Constituționale. Procedând astfel, curtea de apel nu a explicat motivele pentru care a considerat că aceste decizii erau relevante pentru acțiunea reclamantilor. În plus, nu a făcut nicio referire la dispozițiile relevante ale Convenției (care, în plus, nu au făcut obiectul examinării Curții Constituționale).

62. Mai important, reclamanților nu li s-a acordat posibilitatea de a discuta aplicabilitatea deciziilor Curții Constituționale, întrucât în cursul aceleiași ședințe instanța a examinat contestația în anulare și a rejudecat acțiunea inițială a reclamanților [a se vedea supra, pct. 18 și 28, și, *a contrario*, *Zelca împotriva României* (dec.), nr. 65161/10, pct. 5, 14 și 15, 6 septembrie 2011, în care Curtea a admis ca valabil, în temeiul art. 6 din Convenție, faptul că instanțele interne au aplicat în cursul căii de atac o nouă interpretare dată de Înalta Curte de Casație și Justiție prin intermediul unui recurs în interesul legii, care avea caracter obligatoriu pentru toate instanțele interne]. Într-adevăr, reclamanții au solicitat instanței să examineze cauza în absența lor. Cu toate acestea, din probele prezentate Curții reiese că Ministerul Justiției nu s-a întemeiat în observațiile sale pe deciziile Curții Constituționale. În plus, observațiile prezentate de părți curții de apel se refereau numai la admisibilitatea contestației în anulare, iar nu la fondul acțiunii inițiale (a se vedea supra, pct. 15 și 16). Prin urmare, instanța ar fi trebuit să solicite opinia părților cu privire la fondul acțiunii inițiale în lumina evoluțiilor recente aduse de deciziile Curții Constituționale, în special în măsura în care interpretarea dispozițiilor juridice în discuție a constituit un argument în cursul primului set de proceduri care a avut loc înainte de pronunțarea deciziilor menționate (a se vedea supra, pct. 9 și 10).

63. Cu toate acestea, în fapt, curtea de apel a examinat în aceeași ședință atât contestația în anulare, cât și acțiunea inițială formulată de reclamanți (a se vedea supra, pct. 17 și 18). Reclamanții nu au avut posibilitatea să își susțină cauza pe fond și în special să prezinte observații cu privire la posibilele consecințe ale deciziilor Curții Constituționale din 3 iulie 2008.

64. Desigur, C.p.c. de la acea dată nu reglementa în mod explicit procedura care trebuie urmată în cadrul căilor extraordinare de atac (a se vedea supra, pct. 30). Reclamanții au susținut că curtea de apel ar fi trebuit să organizeze o ședință separată după anularea deciziei din 30 mai 2008 (a se vedea supra, pct. 54). Guvernul a respins acest argument, susținând că curtea de apel avea libertatea să decidă cu privire la numărul ședințelor care trebuie organizate (a se vedea supra, pct. 55). Deși observă că art. 508 din noul Cod de procedură civilă prevede în mod explicit că, în circumstanțe speciale, pot fi organizate ședințe separate (a se vedea supra, pct. 32), Curtea reamintește că nu este sarcina sa să soluționeze, ca atare, problemele de interpretare a dreptului procedural intern (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Anđelković împotriva Serbiei*, nr. 1401/08, pct. 24, 9 aprilie 2013).

65. În orice caz, chiar presupunând că, după anularea deciziei din 30 mai 2008, curtea de apel nu era obligată să organizeze o ședință separată cu privire la acțiunea inițială, Curtea nu poate decât să sublinieze că părțile la procedură au dreptul de a prezenta observațiile pe care le consideră relevante pentru cauza lor. Cu alte cuvinte, instanțele interne au obligația de a permite părților să își prezinte argumentele și de a efectua o examinare adecvată a pretențiilor, argumentelor și probelor prezentate de părți (a se vedea jurisprudența citată

supra, pct. 59). În circumstanțele speciale ale cauzei, Curtea consideră că introducerea, în motivarea curții de apel, a argumentului întemeiat pe neconstituționalitatea dispozițiilor ordonanței antidiscriminare i-a luat prin surprindere pe reclamanți și a încălcat principiul contradictorialității.

66. În plus, Curtea nu poate identifica niciun argument în decizia curții de apel din 14 octombrie 2009 care să explice motivele pentru care această instanță a considerat că nu se poate prevala în mod direct de dispozițiile Constituției, care consacră principiul egalității și nediscriminării (a se vedea supra, pct. 23), precum și ale Convenției, astfel cum făcuse tribunalul (a se vedea supra, pct. 8), pentru a decide pe fondul capătului de cerere formulat de reclamanți. Din motivarea curții de apel nu reiese cu claritate dacă această chestiune a fost considerată lipsită de relevanță pentru cauză, dacă fusese deja absorbită în aprecierea legislației interne sau dacă a fost pur și simplu ignorată (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Dhahbi împotriva Italiei*, nr. 17120/09, pct. 33, 8 aprilie 2014). În această privință, Curtea arată că motivarea curții de apel nu conține nicio trimitere la jurisprudența Curții cu privire la art. 14 din Convenție sau la art. 1 din Protocolul nr. 12.

67. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că, în decizia definitivă din 14 octombrie 2009, curtea de apel a respins acțiunea reclamanților fără a le acorda acestora posibilitatea de a-și prezenta cauza și fără o motivare suficientă pentru respingerea pretențiilor acestora. Astfel, a încălcat dreptul reclamanților la un proces echitabil.

68. Prin urmare, a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție.

69. De asemenea, Curtea consideră că nu este necesar să se pronunțe separat asupra restului aspectelor capetelor de cerere formulate în temeiul art. 6 din Convenție (a se vedea supra, pct. 49).

III. CU PRIVIRE LA CELELALTE PRETINSE ÎNCĂLCĂRI ALE CONVENȚIEI

70. În sfârșit, reclamanții se plâng că faptul că li s-a refuzat dreptul la sporul de fidelitate a constituit o discriminare pe criterii de profesie, cu încălcarea art. 14 din Convenție coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, precum și a art. 1 din Protocolul nr. 12 la Convenție.

71. Reclamanții au susținut că au fost victime ale discriminării bazate pe profesie, întrucât au fost singura categorie de personal din justiție exclusă de la primirea sporului de fidelitate. În opinia lor, distincția dintre categoriile de personal nu s-a bazat pe o justificare obiectivă și rezonabilă.

72. Guvernul a susținut că regimul salarial al diferitelor categorii de angajați intrase în sfera exclusivă a legiuitorului național, iar alegerea acestuia pentru o diferență de tratament între categoriile de personal din justiție ar trebui respectată. În plus, guvernul a observat că instanțele interne au considerat că, având în vedere diferența semnificativă de statut dintre categorii, asistenții judiciari nu se aflau în aceeași situație pentru aprecierea

pretinsei discriminări. Guvernul a reamintit că instanțele interne erau mult mai în măsură să aprecieze și să interpreteze dreptul intern.

73. Curtea observă că capătul de cerere formulat în temeiul art. 14 din Convenție se întemeia pe considerația potrivit căreia reclamanții fuseseră discriminați în ceea ce privește acordarea de sporuri (a se vedea supra, pct. 71). Prin urmare, acest capăt de cerere este legat de cel deja examinat în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție. Constatând că nu a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1 (a se vedea supra, pct. 47), Curtea consideră că nu se ridică o problemă separată în temeiul art. 14 din Convenție [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Hirst împotriva Regatului Unit (nr. 2)*, nr. 74025/01, pct. 87, 6 octombrie 2005]. Situația este aplicabilă și în cazul capătului de cerere formulat în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 12 la Convenție.

IV. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

74. Art. 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

75. Reclamanții au solicitat următoarele sume cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul material, reprezentând compensarea prejudiciilor acordată prin decizia din 14 februarie 2008 (a se vedea supra, pct. 8) pentru perioada decembrie 2004-august 2016 (data la care au fost înaintate plângerile):

(a) 21 680 euro (EUR) pentru domnul Elisei-Uzun; și

(b) 21 537 EUR pentru domnul Andonie.

Aceștia au cerut ca sumele să fie ajustate pentru a ține seama de inflație și rata dobânzii.

76. De asemenea, reclamanții au solicitat 50 000 EUR fiecare, cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral.

77. Guvernul a susținut că nu ar trebui acordată nicio sumă cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul material, întrucât reclamanții pot solicita redeschiderea procedurii în temeiul art. 509 alin. (10) din noul Cod de procedură civilă. Acesta a invocat *S.C. Uzinexport S.A. împotriva României* (nr. 43807/06, pct. 41, 31 martie 2015).

78. Curtea observă că art. 509 alin. (10) din noul Codul de procedură civilă permite redeschiderea procedurilor interne pentru a remedia încălcările constatate de aceasta. Având în vedere natura plângerii formulate de reclamanți în temeiul art. 6 din Convenție, Curtea consideră că, în speță, cea mai potrivită reparație a prejudiciului material ar fi, la cererea reclamanților,

redeschiderea în timp util a procedurii (ibid., pct. 41). Pe de altă parte, Curtea consideră că reclamanții au fost supuși cu siguranță unui anumit nivel de stres, care nu poate fi compensat doar prin redeschiderea procedurii sau prin constatarea unei încălcări (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Siegle împotriva României*, nr. 23456/04, pct. 47-48, 16 aprilie 2013). Având în vedere natura încălcării constatate și pronunțându-se în echitate, Curtea acordă fiecărui reclamant suma de 4 000 EUR, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul moral.

B. Cheltuieli de judecată

79. De asemenea, reclamanții au solicitat fiecare 1 350 EUR cu titlu de cheltuieli de judecată în fața Curții. Aceștia au transmis facturile emise de avocatul lor pentru aceste cheltuieli.

80. Guvernul a susținut că pretenția era excesivă și nejustificată.

81. În conformitate cu jurisprudența Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea cheltuielilor de judecată numai în măsura în care se stabilește caracterul real, necesar și rezonabil al acestora. În prezenta cauză, ținând seama de documentele pe care le deține și de criteriile menționate anterior, Curtea consideră că este rezonabil să acorde fiecărui reclamant suma de 1 350 EUR, care acoperă cheltuielile pentru procedura în fața Curții.

C. Dobânzi moratorii

82. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal, practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. *declară*, în unanimitate, admisibile capetele de cerere referitoare la art. 6 din Convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție;
2. *hotărăște*, cu 6 voturi pentru și un vot împotriva, că nu a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție în ceea ce privește anularea deciziei definitive din 30 mai 2008;
3. *hotărăște*, cu 6 voturi pentru și un vot împotriva, că nu a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție în ceea ce privește anularea deciziei definitive din 30 mai 2008;

4. *hotărăște*, în unanimitate, că a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție în ceea ce privește caracterul echitabil general al procedurilor;
5. *hotărăște*, cu 6 voturi pentru și un vot împotriva, că nu este necesar să examineze celelalte capete de cerere în temeiul art. 6 § 1 din Convenție;
6. *hotărăște*, cu 6 voturi pentru și un vot împotriva, că nu se ridică nicio problemă separată în ceea ce privește art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, coroborat cu art. 14;
7. *hotărăște*, în unanimitate, că nu se ridică nicio problemă separată în ceea ce privește art. 1 din Protocolul nr. 12 la Convenție;
8. *hotărăște*, în unanimitate,
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamanților, în termen de trei luni de la data rămânării definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, care trebuie convertite în moneda națională a statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății:
 - (ii) 4 000 EUR (patru mii de euro) fiecărui reclamant, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul moral;
 - (ii) 1 350 EUR (o mie trei sute cincizeci de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată de reclamanți cu titlu de impozit, pentru cheltuielile de judecată;
 - (b) că, de la expirarea termenului de trei luni sus-menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale.
9. *respinge*, cu 6 voturi pentru și un vot împotriva, cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere formulată de reclamanți.

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris, la 23 aprilie 2019, în temeiul art. 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Andrea Tamietti
Grefier adjunct

Ganna Yudkivska
Președinte

În conformitate cu art. 45 § 2 din Convenție și art. 74 § 2 din Regulamentul Curții, la prezenta hotărâre se anexează opinia separată a domnului judecător Kūris.

GY
ANT

OPINIA PARȚIAL SEPARATĂ A JUDECĂTORULUI KŪRIS

1. Spre deosebire de majoritate, nu considerăm că nu a existat o încălcare a art. 6 § 1 din Convenție și a art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, în ceea ce privește anularea deciziei definitive a Curții de Apel Târgu Mureș din 30 mai 2008. De asemenea, nu suntem de acord cu concluziile potrivit cărora nu este necesar să se examineze „restul” capetelor de cerere formulate în temeiul art. 6 § 1 și că nu se ridică o problemă separată în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 coroborat cu articolul 14.

2. În cele ce urmează, ne vom referi la cele două aspecte în privința cărora suntem în dezacord cu majoritatea: (i) anularea deciziei sus-menționate din perspectiva art. 6 § 1 și a art. 1 din Protocolul nr. 1 și (ii) presupusa discriminare la care au fost supuși reclamanții din perspectiva art. 1 din Protocolul nr. 1 coroborat cu articolul 14. Propunem aprecierea noastră alternativă (deși foarte condensată) în ceea ce privește capetele de cerere respective.

3. Însă, înainte de a aborda aceste chestiuni, vă invit să analizăm un aspect care se află chiar în centrul litigiului examinat în prezenta cauză: o circumstanță faptică, în privința căreia motivarea majorității a făcut o evaluare greșită.

I

4. Reclamanții, asistenți judiciari, au solicitat despăgubiri pentru sporul de fidelitate care nu le-a fost plătit, dar la care se considerau îndreptățiți, întrucât îndeplineau aceleași cerințe precum persoanele care aparțin altor categorii de personal judiciar și nejudiciar din cadrul instanțelor. Instanța s-a pronunțat în favoarea reclamanților. A hotărât că diferența de tratament dintre reclamanți și restul personalului instanței era nejustificată. La 30 mai 2008, instanța de recurs („primul complet de recurs”) a respins recursurile formulate de celelalte părți, dintre care una era Ministerul Justiției. Decizia sa a fost definitivă și executorie de îndată.

De fapt, a fost *deja* executată parțial, întrucât 30% din suma adjudecată a fost plătită părții prejudiciate – reclamanții.

5. Apoi s-a întâmplat ceva. Ceea ce promitea că va fi un final fericit – pentru reclamanți, dar, desigur, și pentru un grup mai mare de angajați ai instanțelor – s-a sfârșit brusc.

6. După cum s-a dovedit, instanța de recurs a făcut o greșală. Una fatală. În loc să utilizeze termenul „spor de fidelitate”, aceasta a utilizat termenul „spor de confidențialitate”, care avea legătură cu un alt tip de plată.

Acest lucru s-a întâmplat în pofida faptului că reclamanții nu solicitaseră despăgubiri pentru sporul de confidențialitate. Și nu o puteau face, întrucât nu erau îndreptățiți să îl primească în temeiul dreptului intern. Sporul de confidențialitate era acordat doar personalului militar și funcționarilor publici

cu statut special (pct. 36 din hotărâre). Reclamanții nu se încadrează în niciuna dintre aceste categorii.

7. Cine nu greșește? „*Spor de confidențialitate*” sună foarte asemănător cu „*spor de fidelitate*”, cel puțin unui străin ca mine. Dar nu, nu doar unui străin.

Atunci când a fost sesizată în legătură cu această problemă de către reclamanți, care au solicitat îndreptarea erorii „materiale”, instanța de recurs română a admis că a comis într-adevăr o eroare de redactare („tehnică”) utilizând termenul „*confidențialitate*” în loc de „*fidelitate*”. Aceasta a precizat în mod explicit că utilizarea termenului greșit nu i-a afectat motivarea. Și a îndreptat eroarea înlocuind, în tot textul deciziei din 30 mai 2008, „*spor de confidențialitate*” cu „*spor de fidelitate*”. Aceasta s-a realizat în cadrul unei încheieri care a fost pronunțată la 4 decembrie 2008 de primul complet de recurs – *același* complet de judecatori ai *aceleiași* instanțe.

Errare humanum est, diabolicum est in errore perseverare. Plata despăgubirilor adjudecate putea continua. *Trebuia* să continue.

8. De unde atâta noroc. Eroarea materială a fost îndreptată la cererea reclamanților. Cu toate acestea, nu e puțin probabil ca prima persoană care a depistat eroarea să fi fost cineva care avea legătură cu părțile care au pierdut în cauză. Puțin probabil reprezentanții părților. Mai degrabă o persoană care a fost însărcinată cu procesarea celei de-a doua plăți către reclamanți. Care nu s-a mai făcut niciodată.

9. Cu o săptămână înaintea reclamanților, Ministerul Justiției a formulat o contestație în anulare împotriva deciziei definitive din 30 mai 2008, care – trebuie să aducem aminte – fusese deja executată în parte. Deși chestiunea „erorii materiale” era deja închisă, în mod formal, prin încheierea din 4 decembrie 2008, problema mai largă (și mai substanțială) a existenței (sau nu) a dreptului reclamanților la sporul de fidelitate a fost reexaminată în cadrul unor proceduri *diferite*: nu cele referitoare la îndreptarea erorilor „materiale”, ci cele declanșate de contestația în anulare. În cadrul acestor alte proceduri, problema „erorii materiale” a fost examinată din nou de *aceeași* instanță de recurs. Această instanță, însă, era formată dintr-un complet *diferit* („al doilea complet de recurs”). La 14 octombrie 2009, acest nou complet a anulat decizia definitivă din 30 mai 2008 și s-a pronunțat în favoarea ministerului.

10. În principiu, examinarea contestației în anulare formulată de minister *putea* duce la anularea deciziei definitive din 30 mai 2008 din motivele prevăzute de dreptul intern, oricare ar fi fost acestea. Nu ar fi fost nimic nelegitim chiar în legătură cu anularea. Prin urmare, nu avem obiecții față de căile extraordinare de atac sau anularea hotărârilor definitive ca atare.

Ceea ce merită să fie analizat cu un ochi critic este motivarea celui de-al doilea complet de recurs sau, mai precis, *ce* a stabilit acesta în cursul examinării contestației în anulare. Ceea ce s-a stabilit, în primul rând, *nu avea legătură cu legea*, care era sau nu era aplicabilă situației reclamanților: era vorba despre *modul de gândire și comportamentul* primului complet de

recurs, atât în cursul examinării cauzei reclamanților pe fond, cât și în cursul îndreptării erorii „materiale”, legate de reintroducerea cuvântului „*fidelitate*” în locul cuvântului „*confidențialitate*”.

II

11. Existau trei motive pentru anularea deciziei din 30 mai 2008.

Primele două motive erau următoarele: primul complet de recurs ar fi respins ca nefondat recursul formulat de Ministerul Justiției „fără ca instanța să se pronunțe cu privire la argumentele invocate de recurent [ministerul menționat]” și se pare „preluând din eroare considerentele unei alte hotărâri, care a analizat o cerere având ca obiect acordarea sporului de confidențialitate”. Deși au fost comprimate într-o singură sentință, aceste două critici erau autonome: neexaminarea argumentelor *părții* era o problemă, copierea mecanică a propriilor argumente *ale instanței* era a doua problemă. Împreună, creează o iluzie optică, unde par să se întărească una pe cealaltă. Dar nu o fac, pentru că amândouă cu greu stau în picioare.

Minus cu minus egal plus în aritmetică. Nu în motivarea juridică.

În ceea ce privește al treilea motiv, eroarea în discuție nu pare să fi fost de natură redacțională. Al doilea complet de recurs a concluzionat că nu era vorba despre o „simplă eroare materială [de] tehnoredactare, din cauza asemănării izbitoare dintre termenii «*fidelitate*» și «*confidențialitate*», ci despre o eroare care a rezultat din faptul că primul complet de recurs a stabilit în mod eronat obiectul litigiului în curs de examinare: în loc să se pronunțe cu privire la dreptul reclamanților la sporul de fidelitate, s-a pronunțat asupra unui aspect foarte diferit – dreptul acestora la acordarea sporului de confidențialitate.

Haideți să abordăm cele trei motive – sau critici – pe rând.

12. Critica potrivit căreia primul complet de recurs nu a examinat argumentele Ministerului Justiției este o etichetă care nu are o bază pe care ar putea fi aplicată. S-a ajuns la această constatare sfidând faptul că respingerea cauzei ministerului ca nefondată nu a rezultat din senin. Aceasta a fost precedată de o dispută privind (in)aplicabilitatea legii invocate de reclamanți, respectiv ordonanța antidiscriminare, și a rezultat din aprecierea de către primul complet de recurs a argumentelor părților cu privire la această chestiune. Ministerul a susținut că ordonanța *nu era aplicabilă* situației reclamanților (pct. 9), reclamanții au susținut *contrariul*, iar primul complet de recurs a *dispus în mod explicit* că reclamanții erau *capabili să probeze* aplicabilitatea ordonanței.

Așa arată „fără ca instanța să se pronunțe”?!

13. Dacă părțile își prezintă cauza în ceea ce privește aplicabilitatea unei anumite legi la o situație în curs de examinare, iar instanța susține *în mod explicit* partea care, în opinia sa, și-a probat argumentele, cum se poate

concluziona în mod rezonabil că argumentele celeilalte părți (cu privire la aplicabilitatea acelei legi) au rămas neexamineate?

Mai mult decât atât, primul complet de recurs și-a prezentat propriile argumente prin care își justifica constatarea (inclusiv trimiterea la jurisprudența Curții cu privire la art. 14) – nu numai cu privire la aplicabilitatea ordonanței, ci și cu privire la dreptul reclamantilor la sporul de fidelitate.

Aceste argumente ar fi putut fi nefondate sau chiar greșite, dar *nu au fost inexistente*. Astfel, primul complet de recurs ar fi putut să susțină partea greșită și, prin urmare, ar fi săvârșit o eroare în aprecierea sa, însă acest fapt nu ar fi fost același cu „a nu se pronunța”, și anume să nu abordeze argumentele părții dezavantajate, fapt care i-a fost reproșat de cel de-al doilea complet de recurs.

Cel din urmă complet de judecată nu a oferit argumente prin care să-și justifice critica: a *pronunțat* pur și simplu decizia. Dar a avut ultimul cuvânt.

14. Ne îndreptăm atenția acum asupra celui de-al doilea motiv de anulare a deciziei din 30 mai 2008: faptul că motivarea a fost copiată greșit dintr-o altă decizie (cel mai probabil anterioară), care aborda sporul de confidențialitate.

Copierea și lipirea nu este însă o practică necunoscută, ci o practică de rutină în toate instanțele, fără a exclude Curtea de la Strasbourg. Chiar presupunând că s-a făcut, într-adevăr, copierea și lipirea mecanică, în cursul redactării deciziei din 30 mai 2008, trimiterea la „respectarea confidențialității informațiilor” (pct. 10), care ar fi putut fi copiată și lipită dintr-un alt text, nu este *străină* de noțiunea de fidelitate. Cerința fidelității o *include* pe cea a confidențialității, ceea ce înseamnă că angajatul trebuie să păstreze discreția în ceea ce privește activitățile instituției. Fidelitatea cuprinde mai mult decât confidențialitatea și nu se limitează la aceasta, însă aceasta din urmă *este* unul dintre elementele constitutive ale fidelității și unul dintre criteriile pe baza cărora poate fi judecată, indiferent dacă o persoană este sau nu fidelă instituției sale.

În cazul în care trimiterea la „respectarea confidențialității informațiilor” a fost într-adevăr copiată și lipită dintr-o altă decizie, al doilea complet a omis *să îl indice*, deși trecuseră 17 luni de la presupusa copiere și lipire (acest fapt face improbabil ca, la momentul producerii nefericitei erori, informațiile privind „decizia-mamă” să nu fi fost dezvăluite, cel puțin în termeni generali).

În lipsa unui astfel de indiciu, critica potrivit căreia motivarea deciziei din 30 mai 2008 era o simplă copiere nu poate fi considerată a fi justificată.

15. În orice caz, problema terminologiei eronate fusese adusă în fața primului complet de recurs atunci când fusese sesizat cu cererea de îndreptare a erorilor conținute în nefericita decizie din 30 mai 2008. Este de neconceput ca *modul* în care terminologia greșită introdusă în textul deciziei să fi scăpat din atenția *autorilor* acesteia. În cazul în care utilizarea unei terminologii greșite ar rezulta dintr-o copiere prea mecanică la momentul redactării

deciziei din 30 mai 2008, acest lucru ar fi fost neutralizat prin înlocuirea lui „*spor de confidențialitate*” cu „*spor de fidelitate*” și printr-o asigurare explicită că utilizarea termenului greșit nu afectează motivarea deciziei.

Al doilea complet de judecată a respins această asigurare cu un argument: *non-creditis*.

16. Cel de al treilea – concluziv și, prin urmare, suprem – motiv pentru anularea deciziei din 30 mai 2008 a fost *stabilirea* faptului că eroarea în cauză nu era de redactare. Care era, atunci, natura respectivei erori? Al doilea complet de recurs a hotărât că „predecesorul” său „a făcut referire la o cu totul altă problemă de drept, ce nu a făcut obiectul acțiunii deduse judecății”.

La suprafață, concluzia privind stabilirea greșită, de către primul complet de recurs, a obiectului litigiului ar putea suna ca fiind convingătoare. Însă, pentru a *fi* convingătoare, ar trebui să derive din premise sigure, în acest caz, primele două argumente (motive) discutate mai sus. După cum s-a arătat deja, primul din aceste argumente (potrivit căruia argumentele ministerului nu au fost examinate) era unul complet fals, iar al doilea (faptul că utilizarea termenului „*spor de confidențialitate*” era imputabilă exclusiv copierii dintr-o sursă neidentificată) invită la și mai multe rezerve. Literatura în domeniul logicii prezintă multe exemple de deducții corecte rezultate din două premise false. Cu toate acestea, sunt prezentate ca anomalii de drept, iar utilizarea lor ca arme în motivarea judiciară nu a fost probabil recomandată niciodată.

17. În plus, al doilea complet de recurs a ignorat faptul evident că disputa din fața primului complet de recurs (la fel ca cea din procedura anterioară în fața tribunalului) nu se referea la sporul de confidențialitate, ci la sporul de fidelitate. În special, în decizia din 30 mai 2008, completul afirmă negru pe alb că reclamantii ar trebui să fie îndreptățiți să primească sporul de confidențialitate (*sic!*) „la fel ca ceilalți membri ai sistemului judiciar sau ai personalului auxiliar”. Însă, după cum s-a menționat, „ceilalți membri” care erau îndreptățiți la sporul de confidențialitate se limitau, în temeiul dreptului intern, doar la personalul militar și funcționarii publici cu statut special. Reclamantii nu se numărau printre aceștia și nu doreau să obțină *acele* sporuri.

18. Critica adusă primului complet de recurs potrivit căreia eroarea în cauză nu era una de redactare implică ceva mai mult decât o simplă deducție: în fapt, constituie o *condamnare*. Pentru a ajunge la această concluzie, al doilea complet de recurs a examinat nu numai decizia din 30 mai 2008 (împotriva căreia a fost formulată contestația în anulare), astfel cum a fost îndreptată prin încheierea din 4 decembrie 2008, ci și motivarea acestei încheieri, în care autorii erorii explicaseră că eroarea era de natură tehnică (ceea ce indică „*asemănarea izbitoare*” dintre două cuvinte românești). Al doilea complet de recurs a respins în mod explicit explicația respectivă.

19. Această respingere înseamnă în mod efectiv că, pentru al doilea complet de recurs, primul complet de recurs a săvârșit *o eroare nu o dată, ci de două ori*: mai întâi atunci când a utilizat în mod eronat termenul greșit și

a doua oară atunci când a justificat în mod eronat această utilizare ca fiind o eroare tehnică. Prin urmare, acesta fie și-a demonstrat incapacitatea profesională de două ori, fie (mai rău) a încercat (ca să o spunem pe față) să își acopere eroarea punctuală prin utilizarea unei justificări false.

În al doilea caz de *perseverare diabolicum*, ne putem întreba dacă a doua eroare nu a constituit o eroare judiciară deliberată. Guvernul nu a furnizat *nicio informație* cu privire la inițierea unei anchete în acest sens, care ar fi putut duce la măsuri disciplinare. Ceea ce spune ceva.

20. Este destul de surprinzător faptul că, deși eroarea de redactare („de tehno-redactare”, „tehnică”, „materială”) a fost admisă și corectată de instanța de recurs reunită în *aceleași* complet, constatarea că eroarea în cauză nu a fost nicidecum de redactare a fost făcută de o instanță reunită într-un complet *diferit*. Judecătorii care examinaseră inițial cauza au recunoscut că au săvârșit o eroare, și-au cerut scuze și au îndreptat eroarea, dar acest lucru a fost respins de o altă instanță judecătorească.

Permiteți-mi să repet: deși toate acestea se bazau pe lege (interpretarea și aplicarea sa), nu era vorba despre cât de adecvată era legea. Era vorba despre faptele aflate la baza jurisprudenței, însă nu s-a demonstrat că faptele care au fost „stabilite” existaseră.

21. Având în vedere cele de mai sus, considerăm că este imposibil să fim de acord cu majoritatea că motivarea oferită de al doilea complet de judecată era „valabilă” (pct. 44). Această declarație de validare nu conține elemente justificative.

Prin urmare, nu este motivată în sine – la fel ca pronunțarea pe care o validează.

22. Pentru a atenua impresia lăsată, la pct. 45 sunt prezentate câteva argumente:

- că contestația în anulare a fost introdusă de o parte la procedură – și ce dacă?

- că a fost depusă într-o perioadă relativ scurtă de timp – așa că ce? și, apropo, „legat” de ce?

- că procedura extraordinară nu a durat prea mult – și ce dacă?

- și, în sfârșit, că contestația în anulare a fost următorul element logic din lanțul de căi de atac interne aflat la dispoziția părților.

Subscriem în totalitate la acest ultim argument. Cu toate acestea, nu neagă faptul că hotărârea pronunțată în cadrul procedurii extraordinare *nu a fost motivată*.

23. Acestea fiind spuse, ne putem îndrepta acum atenția asupra situației reclamanților și asupra modului în care elementele importante ale acesteia sunt trecute sub tăcere în prezenta hotărâre, câteodată sfidând jurisprudența relevantă a Curții.

III

24. Reclamanții au formulat o serie de capete de cerere în temeiul art. 6 § 1: capătul de cerere central se referă la anularea efectivă a deciziei definitive din 30 mai 2008, care ar fi încălcat principiul securității juridice.

25. Acest capăt de cerere a fost respins. Cu toate acestea, un alt capăt de cerere în temeiul aceluiași articol nu a fost respins – cel legat de *caracterul echitabil general* al procedurilor.

Prin urmare, anularea în cauză pare să fi fost echitabilă, deși era *rezultatul* unei proceduri care *nu a fost echitabilă în ansamblul său*.

Anularea pare, de asemenea, să fi fost echitabilă, în pofida faptului că s-a bazat pe aplicarea *retroactivă* a deciziilor Curții Constituționale din 3 iulie 2008 față de decizia definitivă a primului complet de recurs din 30 mai 2008 (astfel cum a fost îndreptată ulterior), care a devenit *executorie de îndată*.

Această decizie a Curții Constituționale ridică prea multe întrebări, în special în ceea ce privește funcția și scopul justiției constituționale. Dar ne vom opri aici.

26. Astfel cum am menționat (supra, pct. 22), majoritatea și-a întemeiat constatarea potrivit căreia art. 6 § 1 nu a fost încălcat în această privință pe următoarele argumente, care, de fapt, nu dovedesc nimic: contestația în anulare a fost introdusă de o parte la procedură și nu de un terț funcționar al statului, fără nicio legătură cu procedura; a fost formulată într-un termen relativ scurt (mai puțin de 6 luni de la data deciziei contestate); procedura privind contestația în anulare nu a durat o perioadă de timp nerezonabilă (aproximativ 11 luni); contestația în anulare a constituit următorul element logic în lanțul de căi de atac interne aflate la dispozițiilor părților, mai degrabă decât alte căi extraordinare de redeschidere a procedurilor și, prin urmare, nu era incompatibilă cu principiul securității juridice.

Cu toate acestea, ar fi putut și ar fi trebuit adoptată o abordare alternativă.

27. Al doilea complet de recurs nu a fost de acord cu „predecesorul” cu privire la ceea ce constituia o „eroare materială”. Anularea deciziei definitive, astfel cum a fost îndreptată prin încheiere, a fost rezultatul existenței a două opinii opuse cu privire la interpretarea acestei noțiuni [a se vedea *Ryabykh împotriva Rusiei*, nr. 52854/99, pct. 52, CEDO 2003-IX; a se vedea, de asemenea, *S.C. Textinc S.A. împotriva României* (Comitetul), nr. 52018/10, pct. 26, 6 februarie 2018, în care Curtea a considerat că nu este justificată anularea unei decizii definitive și obligatorii doar pentru că două instanțe interne au avut opinii diferite cu privire la o chestiune discutată în apel]. Nimic în speță sau în practica internă nu permite să se considere că, prin faptul că a admis cererea de îndreptare a erorilor din decizie, primul complet de recurs a interpretat în mod arbitrar noțiunea „eroare materială”. Întrucât personalul din justiție nu avea dreptul la spor de confidențialitate, nu era necesar să se presupună că primul complet de recurs examinase sporul de confidențialitate, iar nu sporul de fidelitate. În plus, beneficiul în discuție în

cauză era în mod incontestabil sporul de fidelitate și nu exista nicio mențiune la sporul de confidențialitate în observațiile reclamanților. Tribunalul a utilizat corect termenul „spor de fidelitate” atunci când s-a pronunțat în cauză. Deși avea competența de a reexamina fondul cauzei, primul complet de recurs din procedura care a dus la decizia din 30 mai 2008 era ținut de obiectul acțiunii, astfel cum fusese definit de reclamanți în cererea lor introductivă formulată în fața tribunalului. Prin urmare, trebuie dedus că curtea de apel a examinat în realitate chestiunea sporului de fidelitate, astfel cum au solicitat reclamanții în acțiunea lor, nu cea a sporului de confidențialitate, și că utilizarea termenului „spor de confidențialitate” a fost determinată de o eroare tehnică confirmată ulterior de același complet. Atunci când a examinat contestația în anulare, al doilea complet de recurs nu a hotărât că sporul de confidențialitate era aplicabil reclamanților.

28. Prin urmare, contestația în anulare nu a fost altceva decât un *recurs deghizat*, care nu poate fi justificat în temeiul cerințelor de securitate juridică consacrate în dreptul la un proces echitabil (a se vedea *Ryabykh*, citată anterior, pct. 52; a se vedea, de asemenea, *Stoișor și alții împotriva României*, nr. 16900/03, pct. 13 și 23, 7 aprilie 2009, în care Curtea a considerat că alegația potrivit căreia instanța de ultim grad a încălcat cerințele legale – în special că aparent nu a examinat unele dintre motivele recursului, nu a fost suficientă pentru a justifica anularea unei decizii definitive).

29. În cauza *Brumărescu împotriva României* [(MC, nr. 28342/95, CEDO 1999-VII)] Curtea a examinat o situație similară în care o decizie definitivă prin care instanțele naționale se pronunțaseră pe fond în favoarea reclamantului fusese anulată printr-o contestație în anulare și, în consecință, acțiunea inițială fusese respinsă fără o examinare pe fond, din cauza lipsei de competență (pct. 15, 16 și 24). Curtea a constatat că o astfel de excludere a fost *in sine* contrară dreptului de acces la o instanță și a concluzionat că a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție (ibid., pct. 65).

30. Pe cale incidentală, *Brumărescu*, o hotărâre de referință în atât de multe privințe, este citată în subsecțiunea „Principii generale” a părții din hotărâre care privește capetele de cerere ale reclamanților în temeiul art. 6 § 1, în ceea ce privește încălcarea principiului securității juridice. Această cauză, și în special acea parte a hotărârii care are cea *mai mare valoare de precedent* pentru speță, a fost totuși uitată în subsecțiunea intitulată „Cu privire la aplicarea acestor principii la faptele cauzei”.

31. Considerațiile de mai sus ar fi trebuit să fie suficiente pentru a permite Curții să concluzioneze că, prin faptul că a admis anularea deciziei definitive din 30 mai 2008 printr-o contestație în anulare, care era un *recurs deghizat* și, prin urmare, a fost *admisă în mod nelegal*, autoritățile nu au reușit să mențină un just echilibru între interesele în cauză și, prin urmare, au încălcat dreptul reclamanților la un proces echitabil și, în consecință, a fost încălcat art. 6 § 1 ca urmare a nerespectării principiului securității juridice.

32. Dacă aceasta ar fi fost situația, am fi fost probabil de acord cu faptul că nu ar mai fi fost necesar ca Curtea să examineze „restul” capetelor de cerere formulate în temeiul art. 6 § 1 din Convenție – și am fi votat în consecință în această privință.

IV

33. Motivarea majorității în ceea ce privește presupusa încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 este extrem de succintă. Se limitează la a considera că, întrucât nu s-a constatat nicio încălcare a art. 6 § 1 în ceea ce privește anularea efectivă a deciziei definitive din 30 mai 2008, „circumstanțele speciale ale prezentei cauze” pot fi considerate motive excepționale care justifică anularea deciziei menționate și respingerea pretenției vizând acordarea de despăgubiri formulată de reclamanti.

Nu se explică nicăieri ce înseamnă „circumstanțe speciale” și de ce erau „speciale”. Poate că scurtimea e sufletul gândirii, dar de ce ar fi schilodit sufletul?

Din nou, ar fi putut și ar fi trebuit adoptată o abordare alternativă cu privire la capetele de cerere formulate de reclamanti în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1.

34. Reclamantii erau îndreptățiți să primească sporul de fidelitate recunoscut printr-o decizie definitivă pronunțată de instanțele interne. Prin urmare, aceștia dețineau un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 (a se vedea *SC Mașinexportimport Industrial Group SA împotriva României*, nr. 22687/03, pct. 42, 1 decembrie 2005).

35. În numeroase ocazii Curtea a examinat aspecte similare și a constatat încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 într-o serie de cauze în care dreptul de proprietate al reclamantilor a fost reexaminat în urma declarării unui recurs în anulare (a se vedea *Brumărescu*, citată anterior, pct. 61, 77 și 80; *SC Mașinexportimport Industrial Group SA împotriva României*, citată anterior, pct. 32 și 46-47; *Piața Bazar Dorobanți SRL împotriva României*, nr. 37513/03, pct. 23 și 33, 4 octombrie 2007). În prezenta cauză, guvernul nu a prezentat niciun argument care să justifice o abatere de la abordarea descrisă mai sus. În pofida marjei de apreciere de care beneficiază statul în materie, Curtea consideră că procedura recursului în anulare nu poate justifica privarea reclamantilor de bunul obținut prin intermediul unei hotărâri definitive și executorii (a se vedea *Blidaru împotriva României*, nr. 8695/02, pct. 55, 8 noiembrie 2007, și *SC Mașinexportimport Industrial Group SA*, citată anterior, pct. 46).

36. Aceste considerații conduc la constatarea unei încălcări a art. 1 din Protocolul nr. 1, în măsura în care reclamantii nu au fost în măsură să primească întreaga sumă care le-a fost acordată de instanțele interne.

V

37. Majoritatea este consecventă în a reține că capătul de cerere formulat de reclamant în temeiul art. 14 trebuia să rămână neexaminat pentru că nu ridica nicio problemă separată, întrucât nu s-a constatat nicio încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1.

Cu toate acestea, suntem de părere că art. 1 din Protocolul nr. 1 a fost încălcat. În consecință, capătul de cerere formulat în temeiul art. 14 ar fi trebuit examinat și ar fi trebuit constatată o încălcare a respectivului articol coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1, bazată, *inter alia*, pe principiile generale privind protecția împotriva discriminării, astfel cum au fost reiterate recent în *Carvalho Pinto de Sousa Morais împotriva Portugaliei* (nr. 17484/15, pct. 44-47, CEDO 2017).

Prezentăm în continuare un rezumat al unei posibile motivări alternative.

38. La momentul faptelor, asistenții judiciari erau excluși de la plata sporului de fidelitate, în timp ce restul personalului instanțelor îl primea. În consecință, aceștia au fost supuși unui tratament diferit față de alte persoane care lucrau în sistemul justiției.

39. În mod regretabil, părți importante ale legislației interne nu sunt reprezentate în hotărârea de față, inclusiv Ordonanța Guvernului nr. 27/2006 privind salarizarea și alte drepturi ale judecătorilor, procurorilor și altor categorii de personal din sistemul justiției (în vigoare de la 1 aprilie 2007), care reglementa sporul de fidelitate pentru magistrați și personalul auxiliar. Din această ordonanță rezultă că sporul de fidelitate avea scopul de a recompensa timpul lucrat în aceeași funcție. Asistenții judiciari se supuneau în funcție aceluiași obligații, restricții și reguli precum judecătorii și procurorii. Deși li se cerea să lucreze pe o perioadă de 5 ani, nimic nu interzicea reînnoirea mandatului sau renunțarea anticipată la mandat. Aceștia primeau în esență aceleași stimulente ca și ceilalți membri ai personalului din justiție pentru a-și continua activitatea pe același post. În consecință, pentru a le încuraja fidelitatea, motiv pentru care fusese conceput sporul de fidelitate, asistenții judiciari se aflau în aceeași situație ca și ceilalți membri ai personalului din justiție implicați în soluționarea cauzelor în instanțe.

40. Pentru a fi justificată din punctul de vedere al art. 14, diferența în cauză trebuia să se bazeze pe o caracteristică identificabilă, obiectivă sau personală, sau pe „statut”. Reclamantii au susținut că discriminarea s-a bazat pe profesia pe care o aveau. Aceasta se încadrează în categoria „orice altă situație”, prevăzută la art. 14. Sarcina probei pentru o astfel de justificare revine guvernului (a se vedea *Carvalho Pinto de Sousa Morais*, citată anterior, pct. 47).

41. Cu toate acestea, guvernul nu a realizat nicio apreciere a scopului urmărit de diferența de tratament. Chiar și așa, Curtea nu putea exclude posibilitatea ca măsura în litigiu să fi urmărit un scop legitim, în general compatibil cu obiectivele generale ale Convenției, ca de exemplu protecția

sistemului economic al țării [a se vedea, *mutatis mutandis*, Andrejeva împotriva Letoniei (MC), nr. 55707/00, pct. 86, CEDO 2009] sau economia și coerența administrative [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Stec și alții împotriva Regatului Unit* (MC), nr. 65731/01 și 65900/01, pct. 57, CEDO 2006-VI].

42. Cu toate acestea, proporționalitatea măsurii putea fi cu greu justificată.

Instanțele interne care au examinat fondul plângerii privind discriminarea s-au pronunțat în favoarea reclamanților și au considerat că nu exista nici o justificare pentru diferența de tratament instituită de legea aplicabilă. Nu se poate desprinde nicio concluzie din decizia definitivă din 14 octombrie 2009, în măsura în care prin decizia respectivă s-a respins plângerea inițială a reclamanților fără a o examina pe fond, *fără a aprecia* astfel proporționalitatea diferenței de tratament.

43. În consecință, nu ar fi existat niciun motiv pentru a se abate de la concluzia la care au ajuns instanțele interne care au examinat plângerea reclamanților pe fond, în cazul în care majoritatea ar fi examinat acest capăt de cerere.

Totuși, acest fapt ne readuce la chestiunea deja discutată a art. 1 din Protocolul nr. 1, a cărei încălcare, din păcate, nu a fost constatată în prezenta cauză.

44. Cu toate acestea, admitem că nu se ridică o problemă separată în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 12 (și am votat în consecință). Dar acest fapt vine cu avertismentul că acuzația de discriminare la care au fost supuși reclamanții *față de* alți membri ai personalului judiciar și nejudiciar *trebuia* să fie examinată în temeiul art. 14 coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1.